

Δραστηριότητα 7.1: Από το Τεχνούργημα στο Εργαλείο: Το Παράδειγμα του Κειμενογράφου

Σκοπός της Δραστηριότητας

Η κατανόηση της μετατροπής ενός ψηφιακού τεχνουργήματος σε εργαλείο, μέσα από τη μελέτη του κειμενογράφου και των νοητικών μοντέλων χρήσης που αναπτύσσουν οι χρήστες.

Μαθησιακοί Στόχοι

Οι εκπαιδευόμενοι να κατανοήσουν:

- κατανοήσουν τη διάκριση **τεχνούργημα ↔ εργαλείο**,
- αναγνωρίσουν ότι ο κειμενογράφος (π.χ. Word, Google Docs) είναι αρχικά ένα «ουδέτερο» ψηφιακό τεχνούργημα, το οποίο **γίνεται** εργαλείο μέσω της ανάπτυξης κατάλληλων **νοητικών μοντέλων χρήσης**,
- συνειδητοποιήσουν το ρόλο του **χρήστη**, του **στόχου** και του **πλαισίου χρήσης** στη μετατροπή αυτή.

Σύντομη υπενθύμιση για τους εκπαιδευόμενους:

Ως νοητικό μοντέλο χρήσης εννοούμε τον τρόπο με τον οποίο ο χρήστης «αναπαριστά» στο μυαλό του τη χρήση του εργαλείου: τι πιστεύει ότι μπορεί να κάνει με αυτό, πώς «δουλεύει», για ποια πράγματα είναι «κατάλληλο».

Βήματα της Δραστηριότητας

Να δουν τον κειμενογράφο πρώτα ως **τεχνούργημα** – ένα «έτοιμο» ψηφιακό αντικείμενο – και να αρχίσουν να συνειδητοποιούν **τα δικά τους νοητικά μοντέλα χρήσης**.

Βήμα 1: Ο Κειμενογράφος ως Τεχνούργημα (Ατομική Εργασία)

1. **Περιγραφή τεχνουργήματος:** Ποιο λογισμικό επεξεργασίας κειμένου χρησιμοποιείς; Ποιες βασικές λειτουργίες βλέπεις στην επιφάνεια εργασίας (μενού, εικονίδια, εντολές); Αν έπρεπε να το περιγράψεις σε κάποιον που δεν το έχει δει ποτέ, πώς θα το παρουσίαζες ως αντικείμενο (τι είναι;, τι έχει;);
2. **Ποιος το έφτιαξε – για ποιον / ποιο σκοπό;** Ποιος είναι ο πιθανός αρχικός σκοπός σχεδίασης του κειμενογράφου (επαγγελματική χρήση, γραφείο, εκτύπωση κειμένων κ.λπ.). Ποιοι είναι οι τυπικοί χρήστες που είχε στο μυαλό του ο σχεδιαστής (γραμματείς, υπάλληλοι, μαθητές, ερευνητές...);
3. **Ποιο είναι το δικό σου νοητικό μοντέλο χρήσης;** Όταν «σκέφτεσαι» τον κειμενογράφο, ποια φράση τον περιγράφει καλύτερα για σένα;
 - π.χ. «ηλεκτρονική γραφομηχανή»,
 - «χώρος όπου γράφω εργασίες»,
 - «εργαλείο οργάνωσης και αναθεώρησης κειμένου»,
 - «χώρος συνεργατικής γραφής» κ.λπ.

Τι πιστεύεις ότι μπορεί και τι δεν μπορεί να γίνει με τον κειμενογράφο; (2–3 σύντομες φράσεις)

Βήμα 2: Πότε Γίνεται Εργαλείο; (Ομαδική Εργασία)

Σε μικρές ομάδες (3–4 άτομα), οι εκπαιδευόμενοι συμπληρώνουν τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας – Από Τεχνούργημα σε Εργαλείο

Κατάσταση χρήσης	Ποιος είναι ο χρήστης;	Ποιος είναι ο στόχος;	Τι κάνει ο χρήστης με το λογισμικό;	Ποιο (υποκείμενο) νοητικό μοντέλο χρήσης φαίνεται να έχει;	Τεχνούργημα ή εργαλείο; Γιατί;
1. Ο μαθητής απλά «ανοίγει το Word για να αντιγράψει σημειώσεις από pdf»				π.χ. «το Word ως ηλεκτρονικό χαρτί/φύλλο αντιγραφής»	
2. Ο μαθητής γράφει μια εργασία, χωρίς σχεδιασμό, γράφει «ό,τι του έρχεται»				π.χ. «χώρος όπου πληκτρολογώ κείμενο που ήδη έχω στο μυαλό μου»	
3. Ο φοιτητής χρησιμοποιεί τίτλους, επίπεδα, σχόλια, πίνακα περιεχομένων για να οργανώσει το επιχειρημά του				π.χ. «εργαλείο οργάνωσης/δομής επιχειρηματολογίας»	
4. Ο μαθητής γράφει έκθεση, ενώ ο/η εκπαιδευτικός κάνει σχόλια και διορθώσεις με track changes				π.χ. «εργαλείο γραφής και ανατροφοδότησης / διαλόγου πάνω στο κείμενο»	

Οδηγίες προς τις ομάδες:

Συμπληρώστε για κάθε γραμμή **ποιος είναι ο χρήστης**, **ποιος είναι ο στόχος** (τι θέλει να πετύχει) και τι **κάνει** πρακτικά με το λογισμικό.

Προσπαθήστε να «διαβάσετε» το **νοητικό μοντέλο χρήσης** πίσω από κάθε κατάσταση:

- Πώς φαίνεται να αντιλαμβάνεται ο χρήστης το Word;
- Ως «μηχανή πληκτρολόγησης»; Ως «χώρο σκέψης»; Ως «μέσο επικοινωνίας»;

Στην τελευταία στήλη, αποφασίστε αν, στην πράξη, ο κειμενογράφος λειτουργεί εδώ κυρίως ως **τεχνούργημα** (ουδέτερο μέσο καταγραφής) ή ως **εργαλείο** (που διαμεσολαβεί ενεργά τη σκέψη και τη δράση του χρήστη).

Τεκμηριώστε με **1–2 προτάσεις:**

- Τι κάνει τη χρήση «εργαλειακή»;
- Πώς το νοητικό μοντέλο χρήσης επηρεάζει αυτή τη μετάβαση;

Βήμα 3: Αναστοχασμός – Νοητικά Μοντέλα Χρήσης του Κειμενογράφου

Κάθε εκπαιδευόμενος γράφει ένα σύντομο κείμενο (περίπου 300 λέξεις) όπου:

1. **Περιγράφει 2–3 νοητικά μοντέλα χρήσης** του κειμενογράφου, π.χ.
 - «Ο κειμενογράφος ως ηλεκτρονική γραφομηχανή»
 - «Ο κειμενογράφος ως εργαλείο οργάνωσης και αναθεώρησης επιχειρηματολογίας»
 - «Ο κειμενογράφος ως συνεργατικός χώρος γραφής και ανατροφοδότησης»
2. Για κάθε νοητικό μοντέλο:
 - εξηγεί τι είδους δραστηριότητες ευνοεί (π.χ. απλή αντιγραφή, δομημένη συγγραφή, συνεργατική γραφή),
 - σχολιάζει αν, με αυτό το νοητικό μοντέλο, ο κειμενογράφος λειτουργεί μάλλον ως τεχνούργημα ή ως εργαλείο.